

Філологія. Переклад

УДК 81-25

Грищук Анна Анатоліївна

студентка

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Hryshchuk Anna

Student of the

Taras Shevchenko National University of Kyiv

**МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ УСНИХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ
THE METHODOLOGY OF ORGANISATION OF INTERPRETERS'
STUDIES**

***Анотація.** Проаналізовано навчання усних перекладачів та запропоновано шляхи його покращення.*

***Ключові слова:** переклад, усний переклад, спеціалізація, університет, навчання.*

***Summary.** The interpreters' studies are investigated and the ways for its development are suggested.*

***Key words:** translation, interpretation, specialisation, university, studying.*

Постановка проблеми. Питання якості рівня освіти усних перекладачів

Метою дослідження є аналіз процесу навчання усних перекладачів та пропозиції щодо його удосконалення

Поява такого виду перекладу як усний, була перш за все зумовлена стрімким розвитком дипломатії, коли країнам необхідно було домовлятися про різного роду співпраці, допомогу і т. д. Ще за стародавніх часів людям потрібно було взаємодіяти між собою і спілкуватись, об'єднуватися, щоб вижити в складних умовах, просити продукти. Ба більше, дипломатія була ключовим етапом у війнах та укладанні договорів [1].

Здавалося б, що з укорінням інформаційних технологій у наше життя, перекладачі взагалі не будуть потрібні, оскільки зараз все замінюється на штучний інтелект. Насправді, це не так, адже все більше і більше абітурієнтів обирають саме вивчення в університеті спеціальності 035 «Філологія», яка включає в себе спеціалізацію переклад. До прикладу, розглянемо статистику МОН щодо подачі заяв на спеціальність «Філологія» протягом 2019 – 2021 року. [2] - 2019 р. №1 – подано 65 419 заяв; - 2020 р. №3 – подано 76 708 заяв; - 2021 р. № 1 – подано 59 202 заяв;

Проаналізувавши вище наведені цифри, можна сказати, що, незважаючи на зменшення подачі кількості заяв, спеціальність «Філологія» залишається у топ 3 серед абітурієнтів.

Отже, як зазвичай навчаються перекладачі протягом 4 років на бакалавраті? На 1 курсі вони отримують знання з базових предметів, які розширюють їхній кругозір, а також вивчають мови, які обрали при вступі. Варто зазначити, що кожен університет самостійно обирає предмети та програму навчання й проходять її акредитацію. На третьому курсі студент самостійно обирає який вид перекладу він хоче здійснювати, на четвертому курсі – захищає дисертацію.

Численна кількість студентів, які обирають фах перекладача, люблять мову, однак не розуміють з чим їм треба зіткнутися у майбутньому: постійне самовдосконалення, робота з людьми, зокрема з іноземцями,

подорожі за кордон. Коротко кажучи, студенти-перекладачі повинні бути “up to date” із мовними новинками їхньої основної мови.

Перекладачем може бути кожен, однак не всім дано стати висококласним. Ба більше, в сучасному світі навіть найменша неточність перекладу може призвести до різного роду конфліктів та непорозумінь. Під час «Нюрнберзького процесу» перекладачка, яка не дуже добре володіла морською термінологією, перекладаючи показання свідка зробила помилку: замість слова «буоу», що означає буй, вона використала «боу», що в перекладі – «хлопчик» [3].

Спершу потрібно визначити мотивацію перекладачів (зовнішня чи внутрішня). Зовнішня мотивація зумовлена зовнішніми обставинами та чинниками, а внутрішня — пов’язана із самим змістом діяльності, коли людина насолоджується процесом [4].

Іншим кроком був би поділ перекладачів на другому курсі на групи за видом їх перекладу (синхронний, письмовий). Розглянемо ситуацію, у яку потрапляє перекладач усної форми. На відміну від письмового, де зазвичай є достатньо часу, аби користуватися довідковими матеріалами, при здійсненні усного перекладу така можливість відсутня. Перекладач має володіти широким словниковим запасом та вмінням миттєво приймати рішення та величезним спектром перекладацьких прийомів на різних рівнях мовної системи, задовільної дикції. Таким чином, усний переклад є надзвичайно складною діяльністю, яка потребує координації низки механізмів в умовах суттєвих обмежень у часі.

Основою навчання для перекладачів буде такий предмет як теорія та практика перекладу, що допоможе їм сформувати уміння та навички, необхідні перекладачеві залежно від галузі, у якій він працюватиме. Саме за допомогою такої системи учні зможуть звернути увагу на найтонші нюанси семантики та мовних одиниць [5].

Однак варто розглянути дві ситуації в залежності від мовної підготовки учнів.

У першій ситуації учні вільно володіють як мовою оригіналу, так і мовою перекладу. У цьому випадку потрібно зосередитися на розвиткові перекладацьких умінь і навичок, вмінні користування мовними засоби на різних етапах комунікації.

У другій ситуації учні недостатньо володіють однією з мов, тому доводиться доповнювати перекладацьке навчання вивченням особливостей мови, знання якої необхідно для вирішення перекладацьких завдань.

З іншого боку, підготовка перекладача передбачає високу культурну, широку енциклопедичну ерудицію, комунікабельність, такт, постійне поповнення знань, розмаїття інтересів.

Не менш важлива є комунікація з іноземцями (носіями мови). Тому що саме завдяки цьому майбутні перекладачі зможуть правильно і більш точно перекладати культуру мови, з якої вони перекладають. Чим більше система і культура двох мов подібна, то буде набагато ефективніший переклад [6]. Наприклад порівнюючи такі слова як, fact, attack, center, federation з українськими словами такими ж самими, можна сказати, що вони ідентичні, а отже це полегшує роботу перекладача, особливо усного. Ось чому було б доречно ввести обов'язкове стажування за кордоном та залучила би викладачів з престижних університетів на декілька місяців для роботи із перекладачами.

Основне завдання навчання перекладу полягає в підготовці висококваліфікованих фахівців, здатних виконувати переклади на професійному рівні, а інше завдання – в оволодінні принципами, методами і прийомами перекладу і вмінням вибирати і застосовувати їх по-різному в конкретних умовах, до різних текстів і для різних цілей. Тому значна частина курсу присвячується розвитку професійних перекладацьких умінь і навичок, оволодіння елементами перекладацької стратегії і техніки,

накопичення досвіду перекладу текстів різного ступеня складності. Зміст навчання перекладу визначається тими знаннями, вміннями і навичками, які необхідні для створення у студентів професійної компетенції перекладача. Найкраще цю тему розкрив Л. Черноватий. Особистісна компетенція перекладача включає в себе такі критерії: пам'ять, увага, психологічна стійкість. Говорячи про морально-етичні речі, то це ввічливість, дотримання конфіденційності, об'єктивність. Самовдосконалення включає в себе готовність до покращення своїх навчюк та умінь. Фахово-соціальна субкомпетенція – уміння пропонувати свої послуги на ринку праці, співпрацювати з фахівцями у відповідній галузі [7].

Вирішальну роль у професійній техніці перекладача відіграє володіння спеціальними вміннями:

1. Уміння переключатися з однієї мови на іншу.
2. Уміння «відходити, не віддаляючись». Перекладач намагається перекласти точніше до оригіналу шляхом використання найбільш близьких синонімів.
3. Уміння вибирати і правильно використовувати технічні прийоми перекладу та уникати лексичні, фразеологічні, граматичні та стилістичні помилки.

Отже, організація роботи перекладачів — надзвичайно важке завдання, яке потребує знань особливостей кожної мови та вміння знайти індивідуальний підхід та підготувати висококваліфікованого перекладача.

Література

1. Міністерство О. І. Вступ 2020: зареєстровано більше 1 млн. заяв, які вищі навчальні заклади та спеціальності обирали цього року вступники [Електронний ресурс] / освіти і науки України Міністерство. URL:

<https://mon.gov.ua/ua/news/vstup-2020-zareyestrovano-bilshe-1-mln-zayav-yaki-vishi-ta-specialnosti-obirali-cogo-roku-vstupniki>.

2. Світ усного перекладу ; навчальний посібник / С. С. Саприкін, А. П. Чужакін. Вінниця: Нова книга, 2011. 224 с.
3. Полторак А. І. Нюрнберзький епілог, 1965.
4. Гришкова Р.О. Психолого-педагогічні умови особистісно орієнтованого вивчення іноземної мови // Наук. записки КМА. Т. 18. К., 2000. С. 35-36.
5. Коптілов В. В. Теорія і практика усного перекладу / В. В. Коптілов. Київ: Видавництво при Київському державному університеті видавничого об'єднання "Вища школа", 1982.
6. Алімов В.В «Інтерференція в перекладі», 2011.
7. Черноватий Л. Зміст поняття «фахова компетентність перекладача» як складової методики навчання // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2014.
8. Мазур О. В. Дослідження творчої особистості перекладача у світлі теорії контекстів // Науковий вісник Волинського нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 6(2).